

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta – Katedra psychologie
Celetná 20, Praha 1

Posudek oponenta na diplomovou práci

Název práce: Seberegulace u předškolních dětí v klasických a alternativních mateřských školách

Autorka: Bc. Kristina Janečková

Oponent: doc. Jiří Mudrák, PhD.
Katedra psychologie
Filozofická fakulta UK

CÍLEM PRÁCE je „zjistit, zda se významně odlišuje způsob, jak předškoláci z klasických a lesních mateřských škol přemýšlejí o emocích a jak rozumějí sociálním situacím.“ V první části práce autorka předkládá přehledovou studii týkající se tří širokých oblastí, které korespondují s tématem práce, tj. tématu seberegulace, vývojovému období předškolního věku a srovnání klasického a alternativního předškolního vzdělávání. V druhé části autorka představuje kvantitativní studii, ve které za použití škály IDS porovnává sociálně-emoční kompetence 42 dětí ve věku 5-7 let navštěvujících klasickou a alternativní mateřskou školu.

PŘÍNOS TÉMATU diplomové práce je bezpochyby značný. Autorka se v práci věnuje důležitému a relevantnímu tématu týkajícího se dopadů předškolního vzdělávání na sociálně-emoční vývoj a také rozdílům mezi klasickým a alternativním vzděláváním. Obě tato témata jsou podle mého názoru velmi aktuální a oceňuji, že je jim věnována pozornost. Informace o dopadech předškolního vzdělávání na vývoj dětí obecně, a alternativního vzdělávání zvláště, podle mého názoru v českém kontextu chybí a je žádoucí snažit se tuto mezeru v poznání zaplnit.

FORMÁLNÍ STRÁNKA práce převážně odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce. Práce je spíše stručnější (58 stran včetně literatury), avšak obsahuje všechny části, které by měla diplomová práce mít, včetně odpovídajícího teoretického review, popisu výzkumu a diskuse. Práce je napsána stylisticky dobře, pěkným jazykem a bez chyb. Místy bych ocenil ještě lepší provázanost jednotlivých myšlenek, zvláště v teoretické části práce působí místy dojmem výpisků, které na sebe navazují spíše volněji. Obecně oceňuji relativně velký počet anglických zdrojů, avšak místy zůstává potenciál tohoto review nevyužit, hlavní kostru některých kapitol tvoří spíše několik obecných prací.

TEORETICKÁ ČÁST práce je z mého pohledu poměrně dobré kvality, i když místy bych ocenil poněkud lepší zpracování. Jak jsem již uvedl výše, teoretická část zcela nevyužívá potenciálu review, které autorka zpracovala. Některé části jsou příliš stručné, což se týká především části Charakteristika dítěte předškolního věku, část věnovaná školám je poměrně obsáhlá a informativní, avšak zůstává spíše na popisné úrovni, ocenil bych větší zahrnutí studií zabývajících se dopady předškolního vzdělávání na dětský vývoj. Také mi chybí větší integrace poznatků jednotlivých kapitol do jednoho rámce, který by posloužil jako podklad pro výzkumnou část.

EMPIRICKÁ ČÁST je založena na kvantitativní studii, ve které je testována hypotéza, že děti z lesních mateřských škol mají vyšší schopnost seberegulace než děti z klasických mateřských škol. Právě tady bych ocenil lepší teoretické zakotvení či jasnější prezentaci studií v teoretické části tak, aby byl jasný důvod, proč autorka tento vztah očekává. Tato hypotéza je určitě validní, avšak z mého pohledu není dostatečně jasně zdůvodněno, proč bychom měli tento efekt očekávat, tj. v jakých aspektech je prostředí alternativních škol či děti, které je navštěvují, odlišné od klasických MŠ a proč by tyto rozdíly měly souviset s rozvojem seberegulace. Zde bych považoval za zvláště důležité zamyslet se nad možnými příčinami očekávaných rozdílů – odlišné implikace s sebou nese, pokud očekáváme, že prostředí alternativních škol podporuje rozvoj seberegulace, či zda je navštěvují například děti z rodin s vyšším socioekonomickým statutem, u kterých lze očekávat odlišný styl výchovy zaměřený na seberegulaci. Autorka některé z těchto témat v teoretické části zmiňuje, avšak ocenil bych jejich lepší integraci ve výzkumné části.

Autorka srovnává děti z klasických a alternativních MŠ tak, jako by byly do obou skupin přiřazovány náhodně, což tak samozřejmě není, a to, jakou MŠ děti navštěvují, můžeme vidět spíše jako vyjádření odlišných podmínek, ve kterých se nachází. Podobně také různé podmínky sběru dat vedou k úvahám, nakolik může být odlišný výsledek odrazem odlišné testové situace. Je škoda, že autorka nesbírala alespoň základní informace o rodinném zázemí dětí (např. vzdělání a povolání rodičů). Podobně mi chybí informace o věku participujících dětí. Nemohly být rozdíly vysvětleny odlišným věkem dětí v obou skupinách? Autorka limity své studie správně zmiňuje, avšak domnívám se, že by měly být explicitněji reflektovány už v samotné přípravě a realizaci studie. Myslím, že by bylo přesvědčivější, kdyby autorka pouze nesrovnávala rozdíly mezi dětmi z klasických a alternativních MŠ, ale zkoumala širěji možné prediktory jejich úrovně sociálně-emoční kompetence včetně věku, pohlaví a potenciálně dalších proměnných (SES rodiny, počet dětí ve skupině, atp.), přičemž příslušnost k jednomu či druhému typu MŠ by byla jednou ze sledovaných proměnných. Na druhou stranu však chápu, že sběr dat u takto malých dětí je náročný a oceňuji, že jej autorka realizovala. Myslím, že práce by mohla inspirovat další výzkumy týkající se dopadů předškolního vzdělávání na dětský vývoj.

SOUHRNEM mohu říci, že se jedná z mého pohledu o práci velmi dobré kvality zabývající se zajímavým a relevantním tématem, které odpovídajícím způsobem zpracovává. Výhrady, které jsem uvedl výše, jsou odpovídající diplomové práci a jsou myšleny jako zpětná vazba pro případný další výzkum na toto téma.

U obhajoby by mohly být diskutovány následující otázky:

- 1) Jaké další proměnné nezahrnuté ve výzkumu by bylo možno zvažovat jako potenciální prediktory rozvoje sociálně-emočních kompetencí u dětí navštěvujících klasické/alternativní MŠ?
- 2) Co byste považovala za klíčové indikátory kvality školky, které by bylo vhodné zohlednit při porovnávání klasických a alternativních MŠ?
- 3) Na jaké další aspekty vývoje by podle vás mohly mít odlišný vliv klasické a alternativní MŠ a proč?

Předloženou práci **hodnotím jako velmi dobrou a doporučuji ji k obhajobě.**

V Praze, 26. 1. 2023

doc. Jiří Mudrák, PhD.